

І. Д. Гермаківська,
студентка 4 курсу юридичного факультету
КНУ імені Тараса Шевченка

УДК 340.14

DOI 10.37749/2308-9636-2020-1(205)-1

МЕДІАЦІЯ: ЄВРОПЕЙСЬКИЙ ДОСВІД, УКРАЇНСЬКІ РЕАЛІЇ ТА ПЕРСПЕКТИВИ

Відсутність закріплення та законодавчого врегулювання медіації в системі законодавства України є причиною звуження спектру альтернативних способів вирішення спорів порівняно з державами — членами ЄС. Враховуючи проєвропейську політику України та спираючись на сучасні правові реалії, маємо на меті формування концепції впровадження медіації у правову систему України на основі дослідження та використання європейського досвіду в цій сфері як базису. У статті викладено основні принципи медіації, визнані європейськими державами, та запропоновано оптимальні шляхи вирішення проблеми відсутності законодавчого закріплення медіації як інституту корпоративного права.

Ключові слова: медіація, альтернативні шляхи вирішення спору, європейське законодавство, угода про медіацію, виконання угоди про медіацію.

Постановка проблеми, обґрунтування актуальності її вирішення.

Медіація як один із основних способів досудового вирішення спорів (поряд із третейським судочинством та вирішенням спору в порядку арбітражу) успішно функціонує як інститут корпоративного права держав — членів ЄС, підлягаючи врегулюванню на рівнях вторинного європейського законодавства та національного законодавства держав-членів. Попри чітку сформованість проєвропейського напрямку політики України, що підтверджується Угодою про асоціацію між Україною, з однієї сторони та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони, система законодавства України не визнає, не визначає та не регулює медіацію як про-

цес. Обумовлюючи необхідність упровадження медіації як альтернативи третейському судочинству та арбітражу в Україні розширенням спектру варіативних шляхів досудового вирішення спору, що створює сприятливе середовище для більшості фізичних та юридичних осіб, вважаємо дослідження європейського досвіду регулювання медіації необхідним для формування теоретичного та практичного підґрунтя щодо розширення та осучаснення законодавства в даній сфері.

Аналіз останніх досліджень, у яких започатковано розв'язання порушеного питання, формування мети статті.

Деякі аспекти позасудового врегулювання спорів підлягали дослідженню відомим ученим Б. Белоусовим. Проте слід зазначити, що загального аналізу проблематики запровадження медіації в

Україні з урахуванням європейського досвіду не було здійснено. Тому метою статті вважатимемо визначення необхідності впровадження медіації в Україні та пошук оптимальних шляхів її законодавчого закріплення за прикладом держав — членів Європейського Союзу.

Виклад матеріалу дослідження.

Медіація як один із альтернативних (позасудових) способів вирішення спорів у межах Європейського Союзу підлягає врегулюванню на двох рівнях: на рівні вторинного законодавства, що знаходить свій вияв у прийнятті Директиви № 2008/52/ЄС Європейського парламенту і Ради про деякі аспекти посередництва (медіації) в цивільних та комерційних справах (далі — Директива), а також на рівні національного законодавства окремих держав-членів.

Директива містить положення щодо:

1) сфери дії норм про медіацію, що охоплює цивільні та корпоративні спори, оминаючи адміністративні та митні спори, спори з податкових питань;

2) основних вимог до процесу медіації, серед яких: якість посередництва, конфіденційність інформації, обов'язковість виконання угоди.

Положення Директиви встановлюють найбільш загальні норми, на яких базуються відповідні акти національного законодавства держав-членів, прийняті з метою забезпечення виконання відповідної Директиви.

Проте слід зазначити, що Закон «Про розвиток медіації та інших засобів позасудового вирішення спорів» Німеччини значно розширює та конкретизує положення Директиви, визначаючи вимоги до медіатора, а саме незалежність та наявність відповідного рівня кваліфікації, що підтверджується сертифікатом, виданим у передбаченому законодавством порядку.

Законодавство Італії передбачає обов'язковість медіації в сімейних спорах. За відсутності застосування такого способу вирішення спору особа фактично не має можливості вирішити спір у судовому порядку.

Загалом схилиємося до думки, що законодавство у сфері медіації Німеччини є зразковим в аспекті вирішення питання якості та надійності медіації.

В українських реаліях поняття медіації не підлягає законодавчому врегулюванню. Проект Закону України «Про медіацію» (реєстр. № 3665) виявив свою недосконалість у питанні поширення медіації в межах різних галузей права, а також винятково в питанні виконання угод. Фактично законопроект не передбачав можливості застосування процедури виконання судових рішень до угоди про медіацію (наприклад, у Німеччині угода як наслідок медіації затверджується судом та підлягає виконанню шляхом забезпечення такого виконання можливістю застосування санкцій, передбачених за невиконання судових рішень).

Презюмуємо, що для впровадження поняття медіації в правову систему України прийняття повноцінного доопрацьованого якісного закону є необхідним. Окрім цього, вважаємо, що використання положень Директиви та Закону «Про розвиток медіації та інших засобів позасудового вирішення спорів» Німеччини у якості підґрунтя є необхідним для повноцінного, об'єктивного та результативного врегулювання статусу медіації та виконання угод, створених на її основі.

Висновки.

Таким чином, поняття медіації, принципи та вимоги щодо її використання як альтернативного способу вирішення спорів підлягає детальному врегулюванню в межах вторинного законодавства та законодавства окремих держав — членів Європейського Союзу. В Україні були зафіксовані спроби впровадження інституту медіації в основні галузі права, проте такі спроби не були вдалими через відсутність якісного теоретичного та практичного підґрунтя. Європейський досвід може слугувати ефективним і надійним базисом, на основі якого має ґрунтуватися формування законодавчого закріплення та врегулювання медіації. Зокрема, пропонуємо закріпити основні принципи медіації (незалежність, конфіденційність тощо) на рівні закону, визначити вимоги до медіаторів, встано-

вивши окремий порядок їх навчання та сертифікації, а також запозичити норму Закону «Про розвиток медіації та інших засобів позасудового вирішення спорів» Німеччини, що регулює питання надання угоди про медіацію статусу офіційного документа, що затверджується судом та підлягає виконанню за загальною виконавчою процедурою.

Впевнені, що такий підхід забезпечить ефективне існування медіації в рамках правової системи України, що в свою чергу розширить спектр можливих альтернативних способів вирішення спору для фізичних та юридичних осіб, а також знизить рівень суддівського навантаження (зокрема, стосовно малозначних справ) у судах загальної юрисдикції.

Список використаної літератури

1. Белоусов Б. Перспективы развития медиации в Украине // Юрист и закон. 2014. № 25 URL: http://www/kisilandpartners.com/content/files/article_belousov_uz_liga_rus/pdf.
2. Гайденко-Шер Н. И. Обязательная медиация: опыт Италии // Третейский суд. 2012. №1. С. 156—165.
3. Угода про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/984_011.
4. Директива № 2008/52/ЄС Европейского парламента и Совета о некоторых аспектах посредничества (медиации) в гражданских и коммерческих делах. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_a95.
5. Проект Закону України від 17.12.2015 № 3665 «Про медіацію». URL: http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/JH2TT00V.html.

References

1. Belousov B. Prospects for the development of mediation in Ukraine // Lawyer and Law. 2014. № 25. URL: http://www/kisilandpartners.com/content/files/article_belousov_uz_liga_rus/pdf.
2. Haydenko-Sher N. I. Mandatory mediation: the experience of Italy // Court of Arbitration. 2012. № 1. P. 156—165.
3. Association Agreement between Ukraine, of the one part, and the European Union, the European Atomic Energy Community and their Member States, of the other part. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/984_011.
4. Directive 2008/52 / EC of the European Parliament and of the Council on certain aspects of mediation in civil and commercial matters. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_a95.
5. Draft Law of Ukraine of December 17, 2015 No. 3665 «On Mediation URL: http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/JH2TT00V.html.

Гермаковская И. Д. Медиация: европейский опыт, украинские реалии и перспективы. Отсутствие закрепления и законодательного урегулирования медиации в системе законодательства Украины является причиной сужения спектра альтернативных способов разрешения споров по сравнению с государствами — членами Европейского Союза. Учитывая проевропейскую политику Украины и опираясь на современные правовые реалии, признаём своей целью формирование концепции внедрения медиации в правовую систему Украины на основе исследования и использования европейского опыта в этой сфере как базиса. В статье изложено основные принципы медиации, которые признаны европейскими государствами, и предложено оптимальные пути решения проблемы отсутствия законодательного закрепления медиации как института корпоративного права.

Ключевые слова: медиация, альтернативные пути решения спора, европейское законодательство, соглашения о медиации, выполнение соглашений о медиации.

Hermakivska I. D. Mediation: european experience, ukrainian realities and prospects. The lack of consolidation and legislative regulation of mediation in the system of Ukrainian legislation is the reason for the narrowing of the spectrum of alternative ways of resolving disputes in comparison with the EU Member States. Taking into account the pro-European

policy of Ukraine and relying on current legal realities, we aim to formulate the concept of introducing mediation into the legal system of Ukraine on the basis of research and use of European experience in this field as a basis. The article outlines the basic principles of mediation recognized by European countries and proposes the best ways to solve the problem of the lack of legislative consolidation of mediation as a subject of corporate law.

Key words: mediation, alternative dispute resolution, European legislation, mediation agreement, mediation agreement implementation.

Кримінальна відповідальність за несанкціоноване втручання в роботу ЕОМ / Ю. А. Бельський, П. А. Воробей, А. В. Савченко, О. Г. Колб: монографія. Київ: Юрінком Інтер, 2019. 264 с.

ISBN 978-966-667-743-6

Монографія присвячена комплексному дослідженню теоретичних і практичних питань кримінальної відповідальності за злочин, передбачений ст. 361 Кримінального кодексу України. Визначено теоретико-методологічні засади дослідження, проаналізовано історичний та зарубіжний досвід кримінальної відповідальності за несанкціоноване втручання в роботу електронно-обчислювальних машин (комп'ютерів), автоматизованих систем, комп'ютерних мереж чи мереж електров'язку. Досліджено об'єктивні та суб'єктивні ознаки складу вказаного злочину, його кваліфікуючі ознаки, а також покарання за вчинення цього злочину. На підставі отриманих результатів наукового дослідження вироблено низку пропозицій щодо удосконалення кримінальної відповідальності за несанкціоноване втручання в роботу електронно-обчислювальних машин (комп'ютерів), автоматизованих систем, комп'ютерних мереж чи мереж електров'язку.

Для здобувачів вищої освіти та науково-педагогічних працівників, працівників право-охоронних органів, адвокатів, суддів, усіх тих, хто цікавиться питаннями кримінальної відповідальності за злочини у сфері використання електронно-обчислювальних машин (комп'ютерів), автоматизованих систем, комп'ютерних мереж чи мереж електров'язку.